

ВАСИЛЬ ГАДЖЕГА ПРО МИХАЙЛА ЛУЧКАЯ

МУШИНКА М., ПРЯШІВ, СЛОВАЧЧИНА

Про видатного закарпатоукраїнського вченого і громадського діяча Михайла Лучкая (1789-1843) було написано вже багато наукових праць, однак найповнішою і досі не перевершеною є праця Василя Гаджеги (1864-1938) «Михайло Лучкай. Житєпис і твори», опублікована в «Науковому збірнику товариства „Просвіта“ в Ужгороді 1929 року з ініціативи Івана Панькевича і під його редакцією.

Саме цю працю нещодавно за рішенням редакційно-видавничої ради Ужгородського державного університету було перевидано окремою книжкою у «Видавництві В.Падяка» в Ужгороді (*Василь Гаджега. Михаил Лучкай: Житєпис и твори. - Ужгород: Друкарня оо. Василян, 1929. - Факс. вид. - Ужгород: Вид-во Падяка, 2000*). Видавець є одночасно і відповідальним редактором видання.

Інтерес до особи М. Лучкая підвищився зокрема після відзначення 200-ліття з дня його народження 1989 року та опублікування його основної п'ятитомної роботи «Історія карпатських русинів» у «Науковому збірнику Музею української культури у Свиднику» (Пряшів, 1988-1998) в латинському оригіналі й українському перекладі. Ужгородський професор Д.Данилюк, автор найновішої монографії про М.Лучкая (Ужгород, 1995) в післямові до факсимільного перевидання подав нарис про життя і творчість обидвох вчених.

М.Лучкай і В.Гаджега, — написав він у кінці післямови, — представники різних епох і держав, але уродженці однієї землі — Карпатської, справжні її патріоти, яскраві особистості на ниві науки, культури і освіти Закарпаття. Обов'язок сучасників — зробити все можливе, щоб пам'ять про них не згасла, а передавалася з покоління в покоління (с. 133).

Внеском у відновлення пам'яті цим двом визначним вченим є і вище наведена книжка, написана на основі ґрунтовного вивчення першоджерельних архівних матеріалів, головним чином, рукописної спадщини вченого.

Її зміст розподілено до десятих розділів. В них автор простежив родовід М.Лучкая, його шкільні роки в Ужгороді, Великому Варадіні та Відні, душпастирську діяльність у Великих Лучках та Ужгороді, працю в Ужгородській єпископській канцелярії, експедицію до князівства Лукки в Італії, працю над «Славеноруською граматикою» та церковними проповідями, повернення в Ужгород, педагогічну та харитативну діяльність, конфлікти з вищим началь-

ством, матеріальні труднощі, хворобу і смерть. Друковані твори М.Лучкая розглянуті лише побіжно, а його рукописної спадщини В.Гаджега майже не доторкнувся. Особливо зворушливим є останній розділ книжки, присвячений передсмертному письмовому заповіту М.Лучкая, який конзисторія визнала юридично недійсним і по-своєму розпорядилася з його майном.

«Історія карпатських русинів», над якою М.Лучкай працював майже ціле життя і в яку покладав найбільше надій, чекала на своє видання понад 150 років. Інші його праці — «Філософія, природа і світогляд» (305 с.), «Онтологія» (180 с.) і досі знаходяться в рукописах.

Перевиданням праці В.Гаджеги «Михайло Лучкай», яка вже у часі першого видання стала бібліографічною рідкістю (появилася у 600 примірниках), Ужгородський університет зробив внесок у загальноукраїнську науку. Та ж «Grammatica Slavo-Ruthenorum» М.Лучкая (Будапешт, 1830), була першою українською граматикою, побудованою на одно-розмовній мові, а його «Історія карпатських русинів» — першою справді науковою історією найзахіднішої групи українського народу. На жаль, тираж перевидання - 300 примірників - недостатній навіть для самого Закарпаття, не говорячи вже про інші регіони України та хоча би наукові бібліотеки, в яких би ця цінна книжка мала мати місце. Матеріальна скрута і тут дає себе знати.

